

Σκέψεις με αφορμή το σχέδιο νόμου για το νέο σύστημα στήριξης των Α.Π.Ε.

Κωνσταντίνος Κατώπης

22 Ιουνίου 2016

Σήμερα, η επικαιρότητα για τον κλάδο της Αιολικής Ενέργειας στην Ελλάδα καθορίζεται ασφαλώς από τη δημόσια διαβούλευση επί του σχεδίου νόμου της Κυβέρνησης για το νέο μηχανισμό στήριξης των Α.Π.Ε.

22 χρόνια μετά το ν.2244/1994, η αιολική ενέργεια βρίσκεται μπροστά στη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της. Με το νόμο εκείνο, που αποτέλεσε αντιγραφή του αντίστοιχου γερμανικού, επιτράπηκε για πρώτη φορά η ηλεκτροπαραγωγή από ιδιώτες, αποκλειστικά με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εισήχθη για πρώτη φορά το σύστημα πληρωμών με εγγυημένες σταθερές τιμές (feed-in tariff).

Σήμερα, χάρη στο επίπεδο στο οποίο τον οδήγησε το feed-in tariff, ο κλάδος έχει τη δύναμη να κάνει το επόμενο μεγάλο βήμα προς ένα σύστημα feed-in premium. Το βήμα αυτό επιβάλλεται από τους ευρωπαϊκούς κανόνες. Αλλά δεν πρέπει να εκληφθεί ως καταναγκασμός. Πρόκειται για ένα νέο περιβάλλον που εμπεριέχει μεν κινδύνους αλλά προσφέρει και ευκαιρίες. Φυσικά αυτές οι ευκαιρίες δεν είναι της ίδιας κλάσης με αυτές που διαμόρφωνε το προηγούμενο καθεστώς. Ίσως να μην απευθύνονται στους ίδιους παίκτες. Αποτελούν όμως ευκαιρίες που, έχοντας τα μάτια ανοιχτά προς τις καλές πρακτικές της Ευρώπης, μπορούμε να τις αξιοποιήσουμε σε όλα τα επίπεδα: επιχειρήσεων και χώρας.

Το δυστύχημα είναι ότι αυτή η μεγάλη μεταρρύθμιση επιχειρείται στην Ελλάδα σε ένα εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον. Αφενός, χάθηκε πολύτιμος χρόνος στη δουλειά που έπρεπε να γίνει – κάτι που ήταν γνωστό τουλάχιστον από το καλοκαίρι του 2014. Αφετέρου, το γενικότερο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, η αύξηση των βαρών και της φορολογίας για τις επιχειρήσεις και οι αβεβαιότητες που το περιβάλλον αυτό έχει διαμορφώσει, καθιστούν απαγορευτική την ανάληψη μεγαλύτερων ρίσκων από τις επιχειρήσεις.

Σήμερα έχουμε μπροστά μας ένα σχέδιο νόμου από την Κυβέρνηση.

Η **πρώτη παρατήρηση** είναι ότι το σχέδιο αυτό δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο αναλυτικής κριτικής διότι κινείται σε σχετικά γενικό επίπεδο. Πάρα πολλές κρίσιμες λεπτομέρειες θα καθορισθούν στο μέλλον με αποφάσεις, είτε του Υπουργού είτε της

ΡΑΕ. Αυτό δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητικό. Όμως η εμπειρία έχει δείξει ότι είναι σχεδόν αδύνατο να ετοιμαστούν, να εκδοθούν και να τεθούν σε πλήρη εφαρμογή έγκαιρα όλες αυτές οι αποφάσεις που προβλέπονται. Εκφράζουμε λοιπόν το φόβο ότι ελάχιστα νέα αιολικά πάρκα θα μπορέσουν να υπογράψουν τις νέες προβλεπόμενες συμβάσεις και να ενταχθούν στο νέο σύστημα μέχρι το τέλος του 2016. Αν αυτό επιτευχθεί –ακόμα και για λίγα έργα- θα είναι επιτυχία.

Από 1.1.2017 ξεκινά μια ακόμα διελκυστίνδα. Θα γίνουν ή δεν θα γίνουν διαγωνισμοί και εάν ναι με ποιους όρους και πότε; Το σχέδιο νόμου προβλέπει μη ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα για τις σχετικές αποφάσεις. Η εμπειρία έχει δείξει ότι ο ρυθμός ανταπόκρισης του μηχανισμού στη χώρα μας σε τέτοιες αλλαγές είναι αργός. Μακάρι να διαψευστούμε, αλλά το καλύτερο σενάριο είναι ότι εάν η Κυβέρνηση αποφασίσει να διενεργήσει διαγωνισμούς, ο πρώτος θα γίνει μετά το καλοκαίρι του 2017. Αυτό σημαίνει ότι, αν όλα πάνε καλά, το πιθανότερο είναι ότι νέες συμβάσεις μετά από διαγωνισμό μπορεί να φθάσουν να υπογραφούν μέσα στο 2018. Αν ληφθεί υπόψη, ο κίνδυνος που προαναφέραμε να μην προλάβουν να υπογραφούν νέες συμβάσεις FiP μέσα στο 2016 ή να υπογραφούν για ελάχιστα έργα, αντιλαμβάνεστε ότι διαγράφεται μπροστά μας το φάσμα ενός υπερδιετούς παγώματος της αγοράς που διαρκεί ήδη από 1.1.2016.

Δύο λύσεις υπάρχουν. Η πρώτη είναι η προφανής. Να προσπαθήσουμε να ανατρέψουμε τις παραπάνω προβλέψεις, να διαψεύσουμε την προηγούμενη εμπειρία και να γίνουν όλα πάρα πολύ γρήγορα, αποτελεσματικά και έγκαιρα. Το θεωρώ δύσκολο.

Η δεύτερη είναι να προσπαθήσει η Κυβέρνηση να αξιοποιήσει τα περιθώρια που δίνουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές και να ζητήσει εξαίρεση από τις διαγωνιστικές διαδικασίες για ένα τουλάχιστον έτος.

Η 2η παρατήρηση που αφορά τους διαγωνισμούς, αν αυτοί αποφασισθούν, αφορά τον ορίζοντα προβλεψιμότητας που θα προσφέρουν. Το σχέδιο νόμου προβλέπει ότι θα εκδίδεται ξεχωριστή Προκήρυξη για κάθε ανταγωνιστική διαδικασία. Αυτό είναι μεγάλο λάθος. Είναι η συνταγή της αποτυχίας και της αέναης αναμονής. Μετά βεβαιότητας οι Προκηρύξεις θα καθυστερούν. Ως ένα απλό παράδειγμα –που προέρχεται από τον κλάδο μας- αναφέρουμε τους διαγωνισμούς που προβλεπόντουσαν για τα νησιά Κρήτη, Ρόδο και Κω στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και τελικά προκηρύχθηκε μόνο ένας –μετά πολλών βασάνων- στην Κρήτη ενώ στα άλλα νησιά δεν έγιναν ποτέ.

Τι απαιτείται; Όταν η Ελλάδα παύσει στο μέλλον να πληροί τα κριτήρια εξαίρεσης και εφαρμοσθούν τότε και για την αιολική ενέργεια ανταγωνιστικές διαδικασίες, αυτές πρέπει να είναι αυτοματοποιημένες, ηλεκτρονικές, πλήρως και ακριβώς καθορισμένες (ισχύς, ημερομηνίες διαγωνισμού κλπ) για ικανό βάθος χρόνου έως το τέλος του 2020 και να μην εξαρτώνται από τη βούληση του όποιου Υπουργού, πολιτικού ή

υπηρεσιακού, ή του Ρυθμιστή να εκδώσει μια απόφαση για την προκήρυξη της κάθε μίας από αυτές.

Ένα τέτοιο δεσμευτικό και αναλυτικό Πρόγραμμα που θα το ξέρουν εκ των προτέρων όλοι (και η αγορά και οι αρμόδιες υπηρεσίες που θα το εκτελούν) το οποίο θα εφαρμόζεται χωρίς την ανάγκη άλλων αποφάσεων από υπερκείμενες αρχές, μπορεί να προσφέρει την αναγκαία προβλεψιμότητα (visibility). Εάν ο Υπουργός επιθυμεί μπορεί ενδιάμεσως να εκδίδει αποφάσεις για αλλαγές στο Πρόγραμμα (π.χ. ως προς την ακριβή ισχύ ή άλλες λεπτομέρειες). Αλλά εάν δεν εκδοθεί τέτοια απόφαση, το Πρόγραμμα θα εκτελείται ως έχει.

Τρίτη παρατήρηση: Το σχέδιο νόμου προβλέπει ότι οι Α.Π.Ε. θα αποκτήσουν υποχρεώσεις πρόβλεψης ή γενικά υποχρεώσεις αγοράς, το ακριβές περιεχόμενο των οποίων θα καθορισθεί με διαδοχικές αποφάσεις. Όμως δεν αποσαφηνίζεται ότι οι υποχρεώσεις αυτές θα υπάρξουν αφού θα έχουν διαμορφωθεί τα θεσμικά εργαλεία, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, που θα επιτρέπουν στις Α.Π.Ε. να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυτές. Για να υπάρξει η υποχρέωση ακριβούς πρόβλεψης θα πρέπει να έχουν προηγηθεί η διαμόρφωση του πλαισίου για τους Φορείς Συγκέντρωσης, η θέσπιση, οργάνωση και λειτουργία του Φορέα Συγκέντρωσης Τελευταίου Καταφυγίου και η εμφάνιση Φορέων Συγκέντρωσης στην αγορά. Για να επιβληθούν υποχρεώσεις εξισορρόπησης θα πρέπει να προηγηθεί και η λειτουργία ενδοημερησίας αγοράς με επαρκή ρευστότητα όπως προϋποθέτουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές.

Όλα αυτά δείχνουν για τα επόμενα έτη, **η ανάπτυξη στην Ελλάδα θα προέλθει από τα ώριμα αδειοδοτικά έργα που έχουν υπογράψει συμβάσεις με το παλιό καθεστώς έως 31.12.2015**. Είναι θετικό που το σχέδιο νόμου αποσαφηνίζει ότι τα έργα αυτά παραμένουν στο Feed-in Tariff. Πρέπει όμως να διευκρινιστεί ότι δεν θα χάνουν το δικαίωμά τους αυτό αν καθυστερήσει η υλοποίησή τους για λόγους που δεν ευθύνονται (π.χ. για δικαστικές εμπλοκές) ή αν έχουν έγκαιρα παραγγείλει και πληρώσει αποδεδειγμένα τον αναγκαίο εξοπλισμό ακόμα και εάν δεν ολοκληρωθούν εντός των προβλεπόμενων από το σχέδιο 27 μηνών.

Μια ακόμα παρατήρηση αφορά τον τρόπο χρηματοδότησης: Το παλαιότερο κείμενο διαβούλευσης που είχε ανακοινώσει το ΥΠΕΝ και επί του οποίου υποτίθεται ότι στηρίχθηκε το παρόν σχέδιο νόμου ήταν πιο σαφές και συγκεκριμένο στο συγκεκριμένο σημείο. Προσπαθούσε να εισάγει διαδικασίες έτσι ώστε η συνολική αξία που προσφέρουν οι Α.Π.Ε. στην αγορά να απεικονίζεται στους πόρους που καταβάλουν οι Προμηθευτές στον Ειδικό Λογαριασμό. Αν και η τότε πρόταση δεν αντιμετώπιζε πλήρως τις υφιστάμενες στρεβλώσεις, ήταν σαφώς προς τη θετική κατεύθυνση. Το σχέδιο νόμου κινείται σε πιο αφαιρετικό επίπεδο. Επιτρέπει οι

υπουργικές αποφάσεις που θα εκδοθούν να υιοθετήσουν τις αρχικές προτάσεις του ΥΠΕΝ αλλά δεν τις υποχρεώνει. Αυτό πρέπει να διορθωθεί.

Η **τελευταία παρατήρηση** είναι η εξής: Είναι πλέον καιρός να πάψει η καινοφανής ρύθμιση της προηγούμενης Κυβέρνησης που κατήργησε την ετήσια αναπροσαρμογή των τιμών με τον πληθωρισμό. Η ρύθμιση αυτή στερείται οικονομικής λογικής και προφανώς εδράζεται στην εσφαλμένη αντίληψη ότι οι ΑΠΕ, επειδή δεν έχουν κόστος καυσίμου, δεν έχουν λειτουργικά έξοδα που συνδέονται με τον πληθωρισμό. Ελπίζουμε ότι όταν το σχέδιο νόμου έλθει στη Βουλή, αυτό θα έχει διορθωθεί.

Σίγουρα υπάρχουν πολλές άλλες παρατηρήσεις τις οποίες οι φορείς του κλάδου θα υποβάλουν στη διαδικασία διαβούλευσης προς την Κυβέρνηση και τα κόμματα.

Σε κάθε περίπτωση, το μέλλον των Α.Π.Ε. και ειδικά της Αιολικής Ενέργειας στην Ευρώπη είναι λαμπρό. Αποτελεί στοιχείο για την πατρίδα μας να αξιοποιήσει και αυτή τις αλλαγές που προωθούνται στην Ευρώπη και να συμμετάσχει ισότιμα και δυναμικά στο ενδιαφέρον και προκλητικό μέλλον που διαμορφώνεται.